žiedas (4 pav.). Tikriausiai šiam kapui priklausė ir simbolinis siauraašmenis pentinis kirvis, kuris buvo aptiktas šalia kapo, arimo apatinėje dalyje. Rastas kapas datuojamas X–XII a.

Apibendrinant tyrimus, galima teigti, kad kapinynas apima visą nustatytą saugomą teritoriją. Jis neabejotinai tęsiasi ir už jos ribų, tai yra ŠV ir PR kryptimis. Todėl esamą laidojimo paminklą reikia ne tik saugoti, bet ir būtina tikslinti jo teritoriją atliekant žvalgomuosius tyrimus kalvos ŠV, PV ir PR dalyse. Remiantis turima tyrimų medžiaga, Pūčkorių kapinynas datuojamas X–XII a. Tikriausiai jis priklausė kuršių bendruomenei. Tai netiesiogiai patvirtina ir 3 km į PR esantis Gegrėnų piliakalnis (UK 17180), kuriame, kaip spėjama, 1253 m. stovėjo kuršių Ceklio žemės Gegrės pilis.

Pūčkoriai Cemetery

In 2020, a field evaluation and survey were conducted in the territory of Pūčkoriai Cemetery (Plungė District, West Lithuania). 4200 m² in the cemetery's territory and in its vicinity were methodically surveyed using a metal detector (Fig. 1). The survey yielded 9 finds (Fig. 2), some of which date to the 10th–12th centuries. 4 trenches (59 m²), in which 8 inhumations were discovered, were excavated on the cemetery's edges. Of these 5 burials contained adults, 3 children. The burials were found at a depth of 30–65 cm. The pit contours were oriented SE–NW. In almost all of the burials the individuals had been interred with grave goods. Judging from their composition, 2 burials contained males (Figs. 3, 4), burial 1 probably a female. The males had been interred with a spearhead, a sickle, a symbolic broad axe, a belt, a coil ring, etc., the suspected female with 2 knives, 5 penannular brooches, a ring, etc.

The cemetery encompasses the entire protected territory established for it and definitely extends beyond its borders to the NW and SE. Based on the available research material Pūčkoriai Cemetery dates to the 10th–12th centuries and probably belonged to a Curonian community. This is indirectly confirmed by Gegrėnai Hillfort 3 km to the SE, where it is conjectured that the Curonian Land of Ceklis and Gegrė Castle existed in 1253.

Mantas Daubaras

Tyrimai Kulautuvos kapinyne

2020 m. atlikti detalieji archeologiniai tyrimai sklype Perkūno g. 6, Virbaliūnų kaime (Kauno r., Batniavos sen.). Perkūno g. 6 sklypas yra Kulautuvos kapinyno (UK 30288) P dalyje. Sklype detalieji tyrimai vykdyti numatomų žemės judinimo darbų vietose. Ištirtos 8 perkasos, iš viso 160 m² plotas.

Kulautuvos kapinynas bei neįtvirtinta senovės gyvenvietė aptikti 1986 m. Paminklai lokalizuoti Nemuno ir Klevinės slėnyje, į ŠV nuo Kulautuvos. Per 1987 m. MMT organizuotą ekspediciją žvalgant kapinyno teritoriją rasta dalis antkaklės trimitiniais galais, peilio apkalas, žalvarinė plokštelė ir kt. 1990–1991 m. kapinyną tyrinėjo VDKM (K. Rickevičiūtė). Ištirtas 425 m² plotas, rasti 8 griautiniai ir 2 degintiniai kapai, datuojami I–II a. (*LIIR*, f. 1, b. 1767, 1842). Tyrimų metu taip pat aptikta titnaginių dirbinių, datuojamų mezolitu ir neolitu.

1993, 1994 ir 1996 m. paminklo teritorijoje aptikti 5 sakraliniai lobiai (Ivanauskas E., *Kulautuvos lobiai*, Vilnius, 1997). Pirmajame rasti 3 pusapvaliai lydiniai, 5 tokių lydinių gabalai, žalvario lydinys, kabutis ir juostinė apyrankė. Likusiuose lobiuose rasta kapoto sidabro papuošalų. Lobiai datuojami XIV a. II puse. 1996 m. E. Ivanauskas atliko žvalgomuosius tyrimus lobių vietose. Ištirtas 500 m² dydžio plotas. Kasi-

nėjant rasta radinių iš degintinių kapų, datuojamų X–XIV a. Aptiktus radinius iš degintinių kapų tyrimų autorius priskyrė antrajam Kulautuvos kapinynui. Kapinyno PR dalyje buvo nustatyta mirusiųjų deginimo vieta.

Perkasoje 4 po 5 cm storio velėna buvo 25 cm storio pilko smėlio armuo, kuriame aptikta keletas žiestos keramikos fragmentų. Po armeniu esančiame rausvo aliuvinio smėlio įžemyje išryškėjo 3x1,8 m dydžio tamsiai pilku smėliu užpildyta *duobė*, kurią ištyrus surinkta daugybė XVIII a. ūkinių atliekų: keramikos, koklių, keletas gyvūnų bei žuvies kaulų, stiklo duženų. Duobės gylis pjūvyje siekė 50 cm. Duobė datuojama XVIII a. ir sietina su daugmaž šioje vietoje stovėjusia smukle. Perkasos Š kampe išryškėjo dalis šviesiai pilkšvu smėliu užpildytos kapo duobės, kurios didžioji dalis pateko į perkasą 5.

Perkasoje 5 po 5 cm storio velėna buvo 20–30 cm storio pilko smėlio armuo, kuriame aptikta keletas žiestos keramikos bei žalvarinių dirbinių fragmentų. Po armeniu rausvo aliuvinio smėlio įžemyje išryškėjo įvairių įgilintų struktūrų.

Kapo 1 duobė (1 pav.) išryškėjo 30 cm gylyje. Jos orientaciją sunku nusakyti, nes duobė buvo beveik apvalios formos, tačiau nežymiai labiau išsitęsusi ŠR–PV kryptimi (94°), apie 2,8x2,1 m dydžio ir iki 1,1 m gylio įžemyje. Kapo duobės viršus nuartas. Duobė užpildyta šviesiai pilkšvu smėliu. Kapo duobės užpilde surinkta daug degintinių žmogaus kaulų, žalvarinių papuošalų, jų fragmentų bei stipriai susilydžiusių amorfinių žalvario fragmentėlių, keletas stiklo karoliukų bei sukapotų sidabrinių papuošalų ar kitokių dirbinių fragmentų. Kapo duobės dugne buvo atidengta lauko rieduliukų sankaupa – galimai kapo struktūros detalė.

Kapo 2 duobė (2 pav.) išryškėjo 30 cm gylyje. Ji orientuota ŠR–PV kryptimi (87°), apie 3,1x1,4 m dydžio ir iki 70 cm gylio įžemyje. Kapo duobės viršus nuartas. Duobė užpildyta šviesiai pilkšvu smėliu. Kapo duobės užpilde surinkta daug degintinių žmogaus kaulų, žalvarinių papuošalų, jų fragmentų bei stipriai

1 pav. Visiškai atidengto kapo 1 vaizdas iš ŠR ištyrus kapo duobės PV dalį. M. Daubaro nuotr.

Fig. 1. View from the NE of fully exposed burial 1 after excavation of the SW part of the grave pit.

2 pav. Dalinai atidengtos kapo 2 duobės pjūvio vaizdas iš PV. M. Daubaro nuotr.

Fig. 2. View from the SW of the partially excavated grave pit for burial 2.

3 pav. XVIII a. ūkinės duobės pjūvio vaizdas iš PR. M. Daubaro nuotr.

Fig. 3. View from the SE of the cross-section of an 18th-century storage pit.

susilydžiusių amorfinių žalvario fragmentėlių, stiklo karoliukas bei sukapotų sidabrinių papuošalų ar kitokių dirbinių fragmentų. Po kapo duobe atsidengusiame įžemyje aptiktas lobis – auka – perlenkta sidabrinė pasaginė segė zoomorfiniais galais.

Sprendžiant iš kapų 1 ir 2 duobių dydžio bei jose surinktų kaulų ir dirbinių kiekio, manytina, jog tai nėra individualūs vieno žmogaus palaidojimai. Šią darbinę hipotezę padės tiksliau interpretuoti VU Bioarcheologijos tyrimų centro antropologų atliktos analizės rezultatai. Abu kapai preliminariai datuojami XIII a. II puse – XIV a. I puse.

Perkasos centrinėje dalyje aptikta apie 1,5 m skersmens ūkinė duobė (3 pav.), užpildyta tamsiai pilku smėliu. Duobė siekė 1,1 m gylį įžemyje. Joje surinkta daug keraminių bei stiklinių indų, gyvūnų kaulų, aptikta XVIII a. monetų bei plomba. Tarp duobėje aptiktų radinių pasitaikė keli mezolitinių laikų titnaginiai dirbiniai. Duobė datuojama XVIII a. ir sietina su daugmaž šioje vietoje stovėjusia smukle. Perkasoje 5 dar aptiktos 8 XVIII a. datuojamos stulpavietės, galimai sietinos su daugmaž šioje vietoje stovėjusios smuklės struktūra.

Perkasoje 6 po 5 cm storio velėna buvo 20–30 cm storio pilko smėlio armuo, kuriame aptikta keletas žiestos keramikos bei žalvarinių dirbinių fragmentų. Po armeniu esančiame rausvo aliuvinio smėlio įžemyje išryškėjo įvairių įgilintų struktūrų.

Kapo 3 duobė (4 pav.) išryškėjo 40 cm gylyje. Ji apvali, 30 cm skersmens ir iki 15 cm gylio, viršus akivaizdžiai sunaikintas arimo. Kape aptikta nedaug degintinių žmogaus kaulų be jokių įkapių. Greičiausiai tai individualus vieno asmens kapas, pagal aplinkinį kontekstą datuotinas XIII–XIV a.

Perkasoje 6 aptikta ir neaiškios paskirties 1,7x1 m dydžio bei iki 40 cm gylio pilku smėliu užpildyta *duobė*, orientuota ŠR–PV (70°) kryptimi. Joje jokių radinių nerasta.

Perkasoje 7 po 5 cm storio velėna buvo 25–30 cm storio pilko smėlio armuo, kuriame aptikta keletas žiestos keramikos bei žalvarinių dirbinių fragmentų. Po armeniu esančiame rausvo aliuvinio smėlio įžemyje išryškėjo įvairių įgilintų struktūrų.

Kapo 4 duobė (5 pav.) išryškėjo 40 cm gylyje. Ji nežymiai pailga ŠR–PV (73°) kryptimi. Duobėje aptikti labai blogai išlikę perkasti žirgo kaulai bei, tikėtina, kažkokio smulkesnio gyvūno kaulai. Formaliai kapas įvardijamas kaip žirgo kapas ir pagal aplinkinį kontekstą datuojamas XIII–XIV a. Kapo duobės vietoje įžemis pasiektas 1,45 m gylyje.

Apibendrinant detaliųjų tyrimų rezultatus, reikia paminėti, kad tirtose vietose aptikta reikšmingų ir neeilinių Lietuvos archeologijoje radinių – ankstyvuoju valstybiniu laikotarpiu (XII–XIV a.) datuojamų degintinių kolektyvinių (?) kapų su gausiomis įkapėmis bei sidabro lobio – aukos atradimas rodo, kad Kulautuvos kapinynas yra buvęs svarbus turtingos bendruomenės laidojimo objektas. Moksliškai svarbios ir su XVIII a. čia stovėjusia smukle siejamos ūkinės duobės, nes jose daug chronologiškai švarios medžiagos tiek keramikos bei stiklo, tiek ir maisto kultūros tyrimams. Svarbu paminėti, kad dėl XX a. viduryje kapinyno vietoje vykdytos žemės ūkio veiklos nemaža dalis archeologinių objektų buvo visiškai arba dalinai sunaikinti, todėl armenyje yra išlikę daug archeologinę vertę turinčių, tačiau kontekstą praradusių archeologinių dirbinių. Atliktų detaliųjų tyrimų duomenys leidžia teigti, kad Kulautuvos kapinynas yra svarbus moksliniam ankstyvojo valstybinio laikotarpio pažinimui, kuriame išliko išskirtinių akmens amžiaus vertingųjų savybių.

4 pav. Kapo 3 duobės vaizdas iš viršaus. M. Daubaro nuotr.

Fig. 4. Overhead view of burial 3.

5 pav. Dalinai atidengtos kapo 4 duobės vaizdas iš PR. M. Daubaro nuotr.

Fig. 5. View from the SE of the partially excavated grave pit for burial 4.

The Investigation in Kulautuva Cemetery

In 2020, an excavation (8 trenches totalling 160 m^2) conducted on the plot at Perkūno St. 6, which lies within the grounds of Kulautuva Cemetery (Kaunas District, Central Lithuania) yielded 4 12th–14th-century burials (3 inhumations, 1 horse) (Figs. 1, 2, 4, 5) as well as 2 storage pits (Fig. 3) and 8 postholes connected with an 18th-century inn that stood in the vicinity. Mesolithic artefacts were also discovered during the investigation.

Vytautas Juškaitis

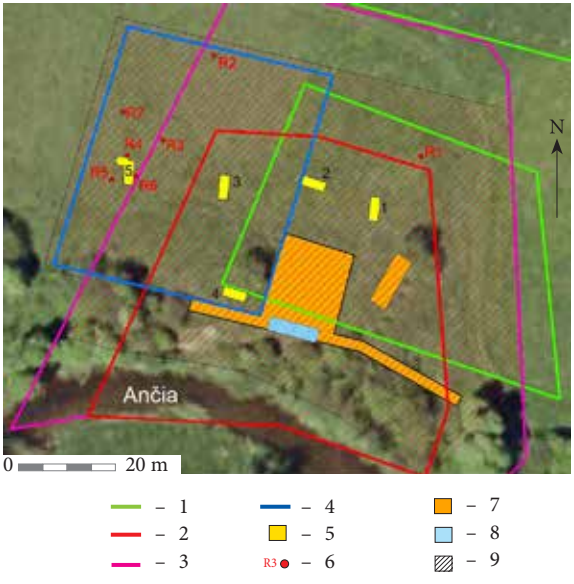
Vėluikių kapinynas

Vėluikių kapinyną (Tauragės r., Skaudvilės sen.) 2006 m. pradėjo tyrinėti E. Jovaiša. Jis atliko detaliuosius tyrimus, kurių metu ištyrė 150 m^2 plotą. Šių tyrimų metu aptikti 3 griautiniai kapai datuoti 350–450 m. ir priskirti Nemuno žemupio kultūrai (*ATL 2006 metais*, 2007, p. 153–154). 2007 m. siekiant išsiaiškinti, ar yra išlikę palaidojimų centrinėje senkapio dalyje, ištirtas 184 m^2 plotas. Kapų ar radinių neaptikta. Tyrimų išvadoje konstatuota, kad Ančia, pakeitusi savo vagą, nuplovė iškyšulį bei jame buvusius kapus (*ATL 2007 metais*, 2008, p. 574).

KPD užsakymu, 2020 m. spalio–lapkričio mėnesiais buvo atlikti žvalgomieji tyrimai ir žvalgymai spėjamo Vėluikių kapinyno teritorijoje, siekiant įvertinti objekto paminkliškumą.

Vėluikių kapinynas yra dešiniajame Ančios upės krante, apie 20 m nuo jos, 46 m į PV nuo šalia paminklo esančios sodybos bei 490 m į PV nuo Ivangėnų piliakalnio II su gyvenviete. Kapinyno teritorija remiasi į upės skardį, kurį nuolat ardo srauni upė. Kapinyno teritorijoje veši nešienaujama pieva, auga keletas medžių ir krūmų. Paviršius tolygiai žemėja iš ŠV į PR.

Iš pradžių Vėluikių kapinyno teritorijoje ir dalyje apsaugos nuo fizinio poveikio pozonio, apie 4000 m^2 dydžio plote, atlikti žvalgymai metalo ieškikliu. Be XX a. šiukšlių, rasta kriauninio peilio rankena (1 pav.; R1), lenktas geležinis strypelis (1 pav.; R3), keletas tiesių gele-

1 pav. Situacijos planas: 1 – sklypų ribos; 2 – senkapio (UK 3468) teritorija; 3 – apsaugos nuo fizinio poveikio pozonis; 4 – rekomenduojamos naujos senkapio (UK 3468) ribos; 5 – perkasų vietos ir numeriai; 6 – žvalgant metalo ieškikliu aptiktų radinių vietos; 7 – 2006 ir 2007 m. E. Jovaišos apytikslės perkasų vietos; 8 – vieta, kurioje 2006 m. tyrimų metu aptikti kapai; 9 – metalo ieškikliu žvalgyta teritorija. V. Juškaičio brėž.

Fig. 1. Situation plan: 1 – plot boundaries; 2 – grounds of the old cemetery (UK 3468); 3 – physical protection subzone; 4 – recommended new boundaries of the old cemetery (UK 3468); 5 – trench sites and numbers; 6 – metal detector survey find spots; 7 – approximate sites of Jovaiša's 2006 and 2007 trenches; 8 – site where burials were discovered during the 2006 investigation; 9 – area surveyed using a metal detector.